

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

Наталія Фалько

2024 року

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

**Спеціальність: 035.041 Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська**

для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6 та НРК 7

Запоріжжя – 2024

Програма фахового іспиту. Спеціальність: 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6 та НРК 7 / Укладачі: Гармаш О.Л., Камишова Т.М., Байтерякова Н.Ю. Запоріжжя : МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2024. 13 с.

АНОТАЦІЯ

Програма фахового іспиту включає перевірку раніше набутих навичок і умінь писемного та усного іншомовного спілкування та їх використання як бази для розвитку комунікативної компетенції в сфері наукової і професійної діяльності, поряд з уміннями знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію, отриману з різних іншомовних джерел.

Матеріали програми розроблено з урахуванням новітніх вимог до рівня володіння іноземною мовою абітурієнтами, які вступають до магістратури. Програма побудована на принципі навчального, лінгвістичного та загальногуманітарного зв'язку між бакалавратом та магістратурою.

Матеріали фахового іспиту розроблено згідно зі змістом освітньої програми з англійської мови для студентів ЗВО спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Програму фахового іспиту адресовано абітурієнтам, які планують вступати до магістратури. Передбачається, що рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції абітурієнтів магістратури відповідає рівню В2 шестирівневої шкали, розробленої Радою Європи.

ВСТУП

Розвиток освіти в Україні визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури, реалізацію положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки. У світлі окресленої орієнтації програма фахового вступного екзамену з іноземної мови містить тестові питання з наступних дисциплін: «Основна іноземна мова», «Вступ до перекладознавства», «Практика перекладу з англійської мови».

Відповідно до Положення про магістратуру, затвердженого Міністерством освіти і науки України, прийом до магістратури відбувається на конкурсній основі.

Укладачами програми враховані Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти щодо рівнів володіння мовою, можливих контекстів користування мовою, процедур складання програм та контролю результатів навчання.

Метою фахового іспиту є перевірка в осіб, що вступають на навчання за ступенем вищої освіти магістра, знань, компетентностей, пов'язаних із видами мовленнєвої діяльності, які були отримані в процесі оволодіння англійською мовою на рівні бакалавра.

Програма фахового іспиту з теорії та практики перекладу базується на освітньо-професійній програмі підготовки бакалаврів та одночасно відображає вимоги до знань, умінь, навичок, компетентностей студентів магістерського рівня підготовки, визначених у галузевих стандартах вищої освіти:

- дескрипторах рівнів володіння мовою, запропонованих Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти у сфері викладання, вивчення та оцінювання мов (2001 р.);

- вимогах освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) випускників, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Через необхідність комплексної перевірки вищезазначених умінь та навичок іспит проводиться у тестовій формі і містить лексико-граматичний матеріал та матеріал теоретичних курсів з перекладу з англійської мови, який абітурієнти мали засвоїти під час вивчення дисциплін спеціальності 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

Метою курсу «Основна іноземна мова» є створення у здобувачів вищої освіти широкої теоретичної бази для її професійної діяльності та вироблення вмінь спілкуватися англійською мовою в усній та письмовій формі, що забезпечується формуванням навичок, необхідних для всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності.

Метою курсу «Вступ до перекладознавства» є ознайомлення студентів з можливою професією та основами професійної етики, з правовим статусом перекладача; висвітленням теоретичних основ перекладу як процесу і результату, роз'яснення системи термінів і понять, що їх використовують і в теорії перекладу, і в перекладацькій практиці.

Метою курсу «Практика перекладу з англійської мови» є розвинути компетентності здобувачів вищої освіти в галузі перекладу, основних стратегій і одиниць перекладу, а також лексико-граматичним прийомам перекладу, які застосовуються при перекладі текстів різного жанрово-стилістичного характеру, розвивати навички адекватного усного та письмового перекладу з англійської мови на українську та у зворотному напрямку.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Під час вступного випробування абітурієнт має продемонструвати володіння такими компетентностями:

інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає

застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя;
- усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами;
- здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ФАХОВОГО ІСПИТУ

ОСНОВНА ІНОЗЕМНА МОВА

Фонетика. Артикуляційна і просодична бази як компоненти фонетичної бази. Артикуляційна база англійської мови. Статичний аспект артикуляційної бази – положення основних артикуляцій: плоский (щільне прилягання до зубів) уклад губ, підтягнутість кінчика язика від зубів, низьке положення задньої частини язика. Динамічний аспект – характер переходу від приголосного до голосного та від голосного до приголосного, динаміка артикуляції голосного в межах складу, на стиках складів (слів).

Просодична база: мелодика, фразова акцентуація, ритм на рівні просодичної бази. Специфіка мелодійного контуру англійського мовлення. Специфіка фразової акцентуації. Специфіка ритму англійського мовлення: контрастне виділення наголошеного складу в акцентній (ритмічній) групі англійської мови.

Граматика. Іменник. Граматичні категорії іменника: число, відмінок. Основні синтаксичні функції: підмет, додаток, предикатив. Іменники загальні та власні, ті, що піддаються переліку, і ті, що не піддаються переліку, абстрактні та конкретні, такі, що означають живу істоту і неживий предмет, предметні та збірні.

Число. Однина, множина. Утворення форми множини.

Артикль. Службовий індикатор іменника. Система артиклів: неозначений, означений артикль, значуща відсутність (нульовий артикль). Фонетично сильні та слабкі форми артикля. Основні функції артикля. Семантичний зв'язок означеного артикля з вказівним займенником. Ототожнююча функція означеного артикля.

Дієслово. Граматичні категорії дієслова: особа, число, час, вид, стан, спосіб. Особові та неособові форми дієслова (інфінітив, герундій, дієприкметник, дієприслівник). Основна функція особових форм дієслова – вираження присудка. Функції неособових форм дієслова.

Базові форми дієвідміни: основа теперішнього часу, основа минулого часу (дієприкметник II). Правильні (регулярні) та неправильні (нерегулярні) дієслова. Дієслова смислові, службові (модальні, аспектні, дієслова-зв'язки) та допоміжні. Дієслова перехідні та неперехідні. Дієслова термінові та нетермінові, динамічні та статичні.

Особові форми дієслова. Особа та число. Особа та число дієслова як категорії, що виражають певні характеристики суб'єкта. Три особи, два числа дієслова. Зв'язок значень особи та числа. Особові займенники як показники числа. Форма III особи однини теперішнього часу – єдина форма дієслова з граматичною флексією в англійській мові. Архаїчна форма II особи однини.

Особливості особових форм дієслова to be.

Часи. Теперішній, минулий, майбутній, майбутній час в минулому. Види: неозначений, тривалий, перфектний (доконаний), перфектно-тривалий.

Пасивна форма дії та пасивна форма стану.

Неособові форми дієслова (інфінітив, герундій, дієприкметник, дієприслівник), як форми, що поєднують в собі ознаки дієслова з ознаками інших частин мови.

Інфінітив. Вживання інфінітиву у функції підмета: в препозиції до дієслова присудка – проста структура; в постпозиції до дієслова – присудка – в конструкції з упереджувачим займенником. Вживання інфінітиву у функції предикатива в складному іменному присудку. Вживання інфінітиву у функції додатка.

Складний підмет з інфінітивом. Структура конструкції. Вторинно-предикативний характер відношень між інфінітивом та іменником, що входять до конструкції.

Герундій. Вживання герундія.

Дієприкметники. Два типи дієприкметників: дієприкметник теперішнього часу (дієприкметник I), дієприкметник минулого часу (дієприкметник II). Дієприкметник I. Форми дієприкметника I і перехідних дієслів: дійсна неозначена, перфектна, пасивна неозначена. Форми дієприкметника I і неперехідних дієслів: неозначена, перфектна. Відносний характер вираження часу формами дієприкметника I. Вираження одночасності. Вираження безпосереднього передування неозначеною формою дієприкметника від дієслів руху, фізичного сприйняття та деяких інших. Ад'єктивні та адвербіальні ознаки дієприкметника I.

Прикметник. Основні синтаксичні функції прикметника: функція предикатива та функція означення. Прикметники якісні та відносні. Ступені порівняння прикметників: звичайний, вищий, найвищий.

Прислівник. Частина мови, яка передає ознаки дії (процесу), вираженої дієсловом, та ознаку властивості, вираженої прикметником чи іншим прислівником.

Класифікація прислівників за значенням: прислівники якості, прислівники міри й ступеню, прислівники обставинних значень – часу, частотності, місця, причин, наслідку, способу дії.

Займенник. Особові та присвійні займенники. Вказівні займенники. Зворотні займенники. Взаємні займенники. Неозначені займенники. Питальні займенники. Відносні і сполучникові займенники.

Речення – як одиниця мовлення, що складена із слів за граматичними правилами і виражає відносно завершену думку. Речення як складовий елемент

монологічного та діалогічного мовлення.

Члени речення. Головні та другорядні члени речення. Склад речення: група підмета та група присудка. Двоскладне речення – стандартне речення англійської мови. Поняття простого, ускладненого та складного речення.

Розповідне речення. Стверджувальне розповідне речення. Заперечне розповідне речення. Порядок слів у простому розповідному реченні. Інтонація розповідного речення. Виділення центру повідомлення в розповідному реченні.

Питальне речення. Спонукальне речення. Окличне речення.

Просте речення. Підмет простого речення. Присудок простого речення. Додаток. Означення. Обставина. Відокремлені члени речення. Однорідні члени речення. Односкладне речення. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення. Підрядне підметове речення. Предикативне підрядне речення. Додаткове підрядне речення. Означальне підрядне речення. Обставинне підрядне речення.

Пряма мова та непряма мова.

ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Вивчення курсів «Вступ до перекладознавства» та «Практика перекладу з англійської мови» забезпечує здобувачів вищої освіти загальними відомостями про способи перекладу, одиниці перекладу, особливості членування тексту та основні напрямки його перетворення. Детально розглядаються лексичні прийоми перетворень вихідного тексту. Перекладацькі перетворення рекомендуються з урахуванням як міжнародної перекладацької практики, так і порівняльних досліджень в області української та англійської лексикографії. Значна частина курсів присвячена граматичним прийомам перекладу з англійської та української мов. Розглядаються морфологічні трансформації в умовах подібності та відмінності форм, а також синтаксичні трансформації на рівні словосполучень та речень.

ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Зміст і форма в перекладі.

Визначення, класифікація реалій та їх переклад.

Визначення, класифікація каламбурів та їх переклад. Принципи художньої точності в перекладі.

Теорія рівнів еквівалентності. Текстова імплікація.

Труднощі перекладу.

Текстові аспекти перекладознавства.

Ознаки вірша та специфіка його перекладу.

Специфіка перекладу прози.

Нівелюючі та компенсуючі засоби в перекладі.

Переклад назв державних та громадських установ, компаній, корпорацій, фірм.

Лексичні прийоми перекладу.

Словесний образ в художньому перекладі. Переклад фразеологізмів.

Стилістичні прийоми перекладу. Етапи роботи перекладача.

Складність, що вирішуються в процесі перекладу. Граматичні труднощі перекладу. Переклад неологізмів. Переклад. Види перекладознавства.

Завдання теорії перекладу.

З історії розвитку перекладознавства. Семантичні аспекти перекладу.

Види перекладу.

Одиниці перекладу та сегментація тексту. Види перетворень під час перекладу.

Нормативні аспекти перекладу.

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лексико-семантичні трансформації (вибір варіантного відповідника, контекстуальна заміна, калькування).

Лексико-семантичні трансформації (описовий переклад, транскрипція, транслітерація).

Лексико-семантичні трансформації (антонімічний переклад, компресія, декомпресія, пер мутація).

Лексико-семантичні трансформації (транспозиція, конкретизація значення, генералізація).

Основні способи перекладу.

Види перетворень при перекладі.

Прийоми перекладу фразеологізмів.

Граматичні перекладацькі трансформації (компенсація, зміна порядку слів, поділ, інтеграція).

Стилістичні трансформації (логізація, експресивація, модернізація, архаїзація).

Морфологічні трансформації в умовах подібності форм.

Морфологічні трансформації в умовах відмінності форм.

Синтаксичні трансформації на рівні словосполучення.

Синтаксичні трансформації на рівні речення.

Структура перекладацького процесу.

Смислова і мовна структура тексту.

Поняття адекватності перекладу.

Одиниця перекладу.

Актуалізація значення слова в контексті.

Види контекстів.

Типи лексичних еквівалентів.

Розбіжності у способах вираження граматичних категорій.

Поняття актуального членування.

Співвідношення синтаксичної, семантичної і комунікативної структури речення.

Суб'єктно – об'єктна трансформація.

Оказіональні відповідники на різних рівнях еквівалентності.

Види еквівалентів. Види перекладацьких прийомів і трансформації

Прагматика перекладацьких трансформацій.

Переклад інтернаціональної за коренем лексики.

“Несправжні друзі” перекладача.

Переклад термінологічних одиниць, аббревіатур і скорочень.

Словосполучення вільні й усталені.

Переклад словосполучень з урахуванням сполучуваності слів у мові перекладу.

Фразеологічні одиниці та їх переклад.

Управління дієслів в українській і англійській мовах.

Синтаксична синонімія.

Переклад англійських конструкцій, що не мають прямих відповідників в українській мові.

Засоби зв'язку між реченнями і частинами тексту в українському і у англійському реченні.

Перерозподіл інформації між реченнями у надфразовій одиниці.

Поняття стилю у перекладі.

Засоби словесної образності.

Передача гри слів.

Переклад неологізмів, архаїзмів, просторічних слів та жаргонізмів.

Засоби експресивного синтаксису.

Функціональні стилі сучасної англійської і української мов.

Підстили і жанри офіційно – ділового, публіцистичного і наукового стилів.

Критерії оцінки якості перекладу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Визначення результатів фахового іспиту здійснюється у два етапи. На першому етапі визначається тестовий бал учасника вступного випробування за результатами рейтингу, отриманого під час випробувань підсумкової атестації рівня вищої освіти першого (бакалаврського) (максимум – 100 балів). На другому етапі, під час вступного іспиту, абітурієнти отримують оцінку за виконання завдань екзаменаційних білетів вступного іспиту з «Англійської мови» (максимум 100 балів).

Фаховий іспит передбачає написання письмової розгорнутої відповіді на задану тему та тестові завдання. Кожен варіант складається з 50 тестових завдань та 2 теоретичних запитань. Правильна відповідь на кожне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Розгорнута письмова відповідь оцінюється в 25 балів за кожне питання.

Під час іспиту кожна з письмових розгорнутих відповідей на задану тему оцінюється за такими критеріями:

1. обсяг (0,5 балів за одну фразу: 10 фраз і більше – 5 балів, менше – від 0 до 4 балів);
2. змістовність (0,5 балів за одну фразу, яка відповідає темі: 10 фраз і більше – 5 балів, менше – від 0 до 4 балів);
3. структурованість, тобто логічність та послідовність викладення думок (0,5 балів за одну фразу: 10 фраз і більше – 5 балів, менше – від 0 до 4 балів);
4. граматична правильність (0,5 балів за кожну правильну фразу: 10 фраз і більше – 5 балів, менше – від 0 до 4 балів);
5. лексична насиченість (0,5 балів за кожну правильну фразу: 10 фраз і більше – 5 балів, менше – від 0 до 4 балів).

Шкала критеріїв оцінювання відповідей

Кількість балів	Оцінка
0-59 б.	«незадовільно» Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність уміння міркувати.
60 б. – 73 б.	«задовільно» Відповіді на питання білету носять фрагментарний

	<p>характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.</p>
74 б. – 89 б.	<p>«добре» У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру.</p>
90 б. – 100 б.	<p>«відмінно» Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.</p>

ЛІТЕРАТУРА

1. Теорія перекладу: для студентів 3-4 курсів ф-ту «Референт перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) /Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О.А.Кальниченко]. – Харків: Вид-во НУА, 2017. – Ч. 1. – 64 с.
2. Телегіна Н.І., ПРАКТИКУМ З ПЕРЕКЛАДУ (навчально-методичний посібник). – Івано-Франківськ, 2019. – 75 с.
3. Гудманян А.Г. Ділова англomовна комунікація: навч. посібник / А.Г.Гудманян, Ю. М. Плетенецька, О.М.Линтвар ; Нац. авіац. ун-т. – Київ: НАУ, 2016. – 126 с.
4. Переклад текстів міжнародних англomовних угод українською мовою: Три базові угоди у галузі прав людини: навч. посіб. / Л.М.Черноватий, Т.В.Ганічева, Н.В.Зінукова [та ін.]. – Вінниця : Нова Книга, 2017. – 272 с.
5. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську / В.І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 608 с.
6. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2017. – 304 с.